

# Посол Петришин

Михайло Яцків

*На підставі "Записок Алексія Заклинського, пароха Старих Вогородчан"*

В 1848 році засідало в Державній думі в Кромерижі 18 руських послів з тодішньої нашої інтелігенції, між ними також кілька селян, зовсім неписьменних. З них ледве один знав письмо і читав своїм товаришам переклади з засідань.

Досить цікаво представлявся селянський посол з Тисьмениці, коло Станіслава, Василь Петришин. Був се чоловік яких п'ятдесяти літ, середнього росту, трохи присадистий і похилений, чорне волосся побілене сивиною. Його невідступною товаришкою була шкіряна торба; він приперізував її до себе ремнем і ніколи, навіть в державній палаті, не скидав, лише вночі ховав під голову і спав на пій. В тій торбі містилися посольські дієти посла Петришина. Бувало, криється він по закутках, аби ніхто не підглянув, розкладав ті гроші, а було їх понад 300 ринських, — завиває кожний банкнот в стенографічні записки і пакує в свою торбу. На ніч впрошувався в кімнати других послів і лише в свята і неділі купував за 5 крейцерів м'яса, а звичайно жив сухим хлібом.

В часі свого посольства зайшов раз до кав'ярні, бо щось його всередині боліло, і казав собі дати кави. Коли вже кава стояла перед ним, вийняв з пазухи півкоржа в хустині і сказав до кельнера:

— Дайте пару зубків чіснику.

Кельнер покрутив головою на знак, що не розуміє його.

— Е, така-то й коршма, що навіть чіснику тут нема.

По каві закупив люльку і, своїм звичаєм, став чвиркати крізь зуби на землю. По часі завважив коло ноги плювачку, отже, обернувся на другий бік. Та кельнер і тут підсунув йому плювачку.

— Заберіть тоту мисчину, бо вам в неї плюну, — сказав до кельнера.

Потому вийшов на публічний город до басейну, роззувся, вижмакав онучі, бо вже були чорні, порозвішував їх, аби сохли. Надійшов поліціант і хотів його арештувати, та Петришин в останній хвилі нагадав, що має при собі документи, вийняв їх з пазухи і дав поліцаєві. Була се посольська легітимація[1]. Поліцай відступив, засалютував, дав рукою до розуміння, аби він більше не прав на публічній місці, і пішов в свою путь.

Петришин блукав по місту і розглядався по склепових вивісках та виставах, врешті зайшов до ресторану, бо всередині не переставало йому докучати. В ресторані був німець, також посол. Петришин сів недалеко нього. Кельнер подав німцеві карту страв, а той показав пальцем, що вибирає. Потому взяв кельнер ту карту і подав Петришинові, а сей тикнув і собі більше-менше в те місце, що німець. За час приніс кельнер перед німця кусень печені, а перед Петришином поставив порцію хрону.

"Мара їх знає, що тут за дивний народ?" — думав наш посол і набирав хрін на хліб та їв поволі.

Німець застукав до кельнера і сказав:

— Да саро.

— Да капо, — повторив Петришин і подав кельнерові свою тарілку.

Знов перед тамтим опинилася печеня, а перед нашим хрін.

— Бодай вас витлумило, — вицідив Петришин. Показав кельнерові на німця та його таріль і сказав втретє: — Да капо!

Сим разом прийшла печеня.

"Які вони там і є, — думав Петришин по дорозі, — раз "да капо" називається у них хрін, іншим разом — печеня, все ж таки всередині мені як би рукою відоймив".

Зачав падати дощ. Петришин закинув кожух догори вовною аж поверх голови та йшов на вечірнє засідання. В парламенті не було ще живої душі; він сів у куті, схилив голову і дрімав. Смерком зачали сходитися посли.

Кілька німців станули недалеко кута і дивувалися, звідки тут взявся ведмідь.

Одного дня дістав Петришин лист від жінки і пішов з ним до о. Алексія Заклинського, аби прочитав йому. В тім листі стояло:

"Ти собі там байбарзо — байдуже. Жени Пилипа[2] та чини над пустим, а тут зайшли злодії та й вкрали воли. Як не мали вкрасти, коли ґазда потікся на зламаний слих аж десь межи венгрів ци кальвінів шукати другої голови та вчорашньої днини! Який мені до ради найшовся! Сліпий, як тур, вліз межи швабів, як кіт межи ворони, і ніби він там розуміє, що вони шварготять!"

Петришин затерп на вість про воли, але тут вгатив кулаком в стіл, аж Заклинський кинувся.

— Ет, що там дурна — вибачте за слово, єгомость, — що там дурна баба знає! Таж ви, рахувати, самі видите, що я тут раджу!

Заклинський охолов і читав далі:

"Та припиши, чи будеш висіти там до суду-віку, чи маю в чужі краї відрізати тебе, чи лишити діти й хату та йти в світ за очі? Десь у людей ґазди як ґазди, а мене бог покарав такою нешкребтаною бандурою, що лише сміх та покаяння на весь світ".

По сім щирім слові додала тверда рука писаря отсе славословіє:

"Клапяюся до тебе і поздоровляю сердечно по тисяч разів.

Твоя жена Параскевія".

Петришин покрутив головою і цмокнув. Заломив руки, довкола сірих очей поставали густі морщини, так що ті очі гейби всміхалися. Стогонув, як би йому хто зуб вирвав.

— О-ов, шкандаль! Що ж мені тепер діяти, єгомость?

— Гм, пішліть жінці триста ринських, най купить другі воли.

Петришин схопився, гей з грані, і витягнув обі руки перед себе.

— А то ж би по якому було!? Таж коли монарх тут мене призвав, аби я радив і царство його боронив, то повинен був коло моєї стайні поставити сторожу, аби злодії не могли волів украсти! А коли сторожі не було, то цісарська каса повинна мені тепер воли заплатити, бо вони коштували мені триста ринських!

Засміявся Заклинський на таку претенсію, але потім радив йому поважно, аби з такою бесідою не виходив і не виставляв себе на сміх, бо цісар не покликав його сюди і без його ради та опіки був би обійшовся.

Слова Заклинського ні на що не придалися. Петришин обставав завзято при своїй претенсії до цісаря. Не довіряв уже Заклинському і пішов далі радитися від одного руського посла до другого. Всі послы-інтелігенти боялися скандалу для руської репрезентації і радили йому, аби мовчав, показували на віддуту торбу з банкнотами і казали, аби вийняв 300 ринських і післав жінці на купівлю других волів.

Не вдоволився Петришин тою радою послів з інтелігенції і пішов між своїх товаришів селян. По довгій раді з ними вернувся до Заклинського і просив, аби виготовив йому петицію до палати на зворот з державних фондів 300 злр. за воли.

І сим разом не міг Заклинський відрадити його від того наміру. Вкінці виготовив петицію, а Петришин подав її на іруки председателя палати. Председатель, зрозумівши зміст петиції, усміхнувся і велів секретареві відчитати її в повній палаті.

Коли секретар прочитав петицію, залилася палата реготом, безнастанними оплесками і криком:

— Браво, Петришин! Zivio. Hat Recht: Wenn er nicht da Wäre, geht der Staat zu Grunde! Retter der Monarchie! Die Ochsen zohlen! [3] і т. д.

Довго треба було ждати, поки палата успокоїлася. Тоді председатель сказав:

— Та петиція не дасться брати так, як регулямін приписує, бо в регуляміні нема нічого про се, аби держава винагороджувала послам домашні шкоди, для того звертаю ту петицію послові Петришинові.

Руські послы, що сиділи коло Петришина, перевели йому ту відповідь председателя. Як лише Петришин зрозумів зміст відповіді, впав у люті і крикнув:

— Виджу, що і тут нема правди! Коли ж так річ мається, то я вношу, аби палата поставила, щоби бодай відтепер злодії послам волів не крали!

Послы один другому пояснили те внесення Петришина

Палата знов загриміла сміхом і довго не могла успокоїтися від безнастанних викликів: "Браво! Брайо! Herr Petryszyn! Браво! Браво!"

Председатель застановив засідання і чекав, аж палата успокоїться.

— Е, піду я з тою справою до самого цісаря, — сказав Петришин, — бо виджу, що й тут нема правди!

1913

[1] Посвідчення.

[2] Женити Пилипа — дармувати. (Прим. автора).

[3] Мав рацію: коли б не він, загинула б держава! Лицар монархії! Заплатіть за воли! (нім.).

**Джерело:** Яцків М. Ю. Новели. — Львів: Каменярь, 1985.